

Distribution of characteristics of an subject forming transformation "adaptation" in behavioral heuristics in semantic structure {P...p...Q...}

Abstract: The heuristics are presented, in which the subject acts upon the object with transformation "adaptation". The main characteristics of the subject are established, giving rise to transformation "adaptation" addressed to an object.

Author information:

Georgi Lambadjiev

Corresponding member of the
Bulgarian Academy of Sciences and Arts

✉ georgilam@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

psychology, set, behavioral heuristics, adaptation

Целта на статията е да се представят основни преобразувания, които характеризират главна съставка (P_1) на установката на субект, формираща главно преобразуване (p_1) „адаптиране“. Това преобразуване е идентифицирано в евристики Е, сентенции С и е обобщено чрез тяхното перифразиране П като поведенчески евристики.

За целта са анализирани семантични структури {P...p...Q...} на поведенчески евристики. Те включват една или множество характеристики {P} на установката на субект P и една или множество характеристики {p} на преобразуване p, с което субектът въздейства върху обект, който притежава една или множество характеристики {Q}.

Е: "... (Ако нямаш нещо по-добро) – покори се" (Хораций).

П: Ако увеличение (на ефекта) (P_1) е изключено (P_2), то **адаптирай** (p_1) сято (себе си) (Q_1).

Е: "Простирай се според чергата си" (българска).

Е: "Опъвай си краката според дължината на своя килим" (арабска).

Е: "Простирай се краката според юргана" (английска).

Е: "Който има ниска врата, трябва да се навежда" (английска).

П: Присъединяването (потребностите) (P_1) слети (свои) (P_2) **адаптирай** (p_1) към компенсирането (възможностите) (Q_1) слети (свои) (Q_2).

С: "Ако разказвачът е мъдър, и слушателят става мъдър" (руска).

П: Аналогизиращият (разказвачът) (P_1) разграничаващ (мъдър) (P_2) се **адаптира** (p_1) към компенсиращия (слушателя) (Q_1) разграничаващ (мъдър) (Q_2).

Е: "Нито една идея, не може да успее, ако не е в крак с времето" (акад. Н. Манолов).

П: Ако аналогизирането (идеята) (P_1) е **адаптирана** (p_1) изключено (p_2) към пораждащото (времето, етапа, ситуацията) (Q_1), то аналогизираното (идеята) (L_1) ликвидира (I_1).

Е: “Ако не ти приляга времето, ти му прилегни” (българска).

П: Ако отстраненото (средата) (P_1) **адаптиране** (p_1) изключи (p_2) включено (към теб) (Q_1), то слято (сам) (L_1) **адаптирай** (l_1) към отстраненото (средата) (M_1).

Е: “Всеки път трябва да се започне с края” (С. Лец).

П: Пораждането (началото) (P_1) **адаптирай** (p_1) към ликвидирането (края) (Q_1).

С: “На чия се кола возиш, нему песен ще пееш” (българска).

П: Присъединеният (P_1) се **адаптира** (p_1) към присъединеното (Q_1).

Е: “Не злоупотребявай с приятелите си и не искай от тях повече от това, което ти дават” (Балтасар Грасиан).

П: Слято (себе си) (P_1) **адаптирай** (p_1) към присъединените (приятелите) (Q_1).

Е: “Като плуваш по реката – спазвай законите ѝ, влезеш ли в къща – спазвай законите ѝ!” (виетнамска).

Е: “Когато свирят, тогава и играй” (руска).

Е: “Както ти свирят, така ще играеш” (българска).

П: Слято (себе си) (P_1) **адаптирай** (p_1) към присъединеното (Q_1).

Е: “Търси одобрението на здравомислещите” (Балтасар Грасиан).

С: “Хладното одобрение на един уважаван човек е по-ценно от възторзите на тълпата” (Балтасар Грасиан).

П: Слято (себе си) (P_1) **адаптирай** (p_1) към разграничаващите (здравомислещите) (Q_1).

Е: “Приемете факта, че животът е несправедлив” (Р. Карлсън).

П: Слято (сам) (P_1) **адаптирайте** се (p_1) към инвертираното (несправедливостта) (Q_1).

Е: “Помни: никога не изменяй на истината! Изменяй истината!” (С. Лец).

Е: “Бий в решето, когато в ситото не влиза” (руска).

П: Компенсирането (критерият) (P_1) **адаптирай** (p_1) към пораждането (реализацията) (Q_1).

Е: “Не задавайте излишни въпроси! Броят на отговорите е ограничен” (Ст. Лец).

П: Разграничаването (въпросите) (P_1) **адаптирайте** (p_1) към аналогизирането (отговорите) (Q_1).

Е: “Не прави по-дълга крачка от крака си” (италианска).

Е: “Не подлагай гръб под тежест, която не си в състояние да повдигнеш” (татарска).

С: “Който кара угоени волове, трябва сам да бъде угоен” (английска).

П: Разграниченото (външното) (P_1) **адаптирай** (p_1) към включеното (вътрешното) (Q_1).

Е: “Избери плащ според плещите си” (руска).

П: Разграниченото (облеклото) (P_1) **адаптирай** (p_1) към слятото (тялото) (Q_1).

С: “В какъвто народ отидеш, такава шапка надени” (руска).

П: Разграниченото (облеклото) (P₁) **адаптирай** (p₁) към отстраненото (заобикалящото) (Q₁).

Е: “Мъдрият ... знае, благоразумието и предпазливостта изискват да използваш попътния вятър и да се съобразиш с обстоятелствата” (Балтасар Грасиан).

П: Разграничаващият (мъдрият) (P₁) се **адаптира** (p₁) към отстраненото (обстоятелствата) (Q₁).

С: “Всичко е мъчно, докато го научиш” (българска).

П: Копирането (знанието) (P₁) **адаптира** (облекчава) (p₁) трансформирането (работата) (Q₁).

Е: “Приспособете темпа на мислене към речта” (И. Новиков).

П: Аналогизирането (мисълта) (P₁) **адаптирайте** (p₁) към аналогизирането (речта) (Q₁).

С: “... Бедният (живее) от труд” (казахска).

П: Трансформирането (работата) (P₁) **адаптира** (приспособява) (p₁) намаления (бедния) (Q₁).

Е: “Проверявай накъде духа вятъра” (Балтасар Грасиан).

С: “... Предпазливият опипва почвата под краката си” (Балтасар Грасиан).

П: Трансформирането (работата) (P₁) **адаптирай** (p₁) към отстранените (чуждите, обкръжаващите) (Q₁).

Е: “Приспособявай се към нови места” (Балтасар Грасиан).

П: Слято (себе си) (P₁) **адаптирай** (приспособявай) (p₁) към включване (място) (Q₁) породено (ново) (Q₂).

Е: “Ако желаш да угодиш на господ – бъди набожен, ако желаш да угодиш на хората – бъди гостоприемен” (казахска).

Е: “Преди да занесеш в пагодата жертвоприношение, преброй колко са божествата в нея” (виетнамска).

П: Слято (себе си) (P₁) **адаптирай** (приспособи) (p₁) към аналогизирано (Q₂) слетите (боговете) (Q₁).

С: “Вземай товара според себе си, за да не пышкаш при ходене” (руска).

П: Трансформирането (товарът) (P₁) **адаптирай** (p₁) към компенсирането (възможностите) (Q₁) слято (свои) (Q₂).

Е: “Младостта е наслада, можеш ли – използвай я” (арменска).

П: Слято (сам) (P₁) се **адаптирай** (p₁) към трансформиране (Q₁) намалено (младостта) (Q₂) слято (своята) (Q₃).

С: “Покорно дете, разговорлива жена – безкрайно царство” (българска).

П: Ако присъединените (дете, жена) (P₁) са **адаптирани** (p₁) включено (към теб) (Q₁), то пораждането (животът) (L₁) е пораждащ (превъзходен) (L₂).

С: “Един час студ изгонва седемгодишна горещина” (шотландска).

С: “Привикнеш ли към топлината, няма да можеш да понасяш студа” (марийска).

П: Ако слято (сам) (P_1) се **адаптираш** (p_1) към увеличеното (топлината) (Q_1), то слято (сам) (L_1) адаптиране (l_1) изключваш (l_2) към намаленото (студът) (M_1).

С: “Ние се подчиняваме на нещастieto, но нещастieto не желае да ни се подчини” (арабска).

П: Ако слято (себе си) (P_1) **адаптираме** (p_1) към инвертирането (нещастieto) (Q_1), то инвертирането (L_1) адаптиране (l_1) изключва (l_2) към включения (нас) (M_1).

С: “... Нищожното става значително, когато е предмет на особено внимание” (Балтасар Грасиан).

П: Ако слято (себе си) (P_1) **адаптираш** (т. е. проявяваш внимание) (p_1) към намалено (незначителното) (Q_1), то увеличаваш (значението на) (l_1) намаленото (M_1).

С: “Сред слепите и едноокият престава да вижда” (С. Лец).

П: Разграничаващият (виждащият) (P_1) намалено (едноокият) (P_2) **адаптира** (p_1) слято (сам) (p_2) към разграничаване (Q_1) изключващия (невиждащия) (Q_2).

Табл.1

Разпределение на основни преобразувания, характеризиращи субект, с които корелира неговото главно преобразуване $p_1 = „адаптиране“$ при семантична структура $\{P...p...Q...\}$

Главно преобразуване p_1	Главна характеристика P_1 на субект P , която е представена чрез основно преобразуване	Брой на евристики с главни характеристики P_1, p_1 и Q_1
Адаптиране	Пораждане	1
	Включване	0
	Присъединяване	3
	Сливане	9
	Компенсиране	1
	Разграничаване	7
	Отстраняване	1
	Изключване	0
	Ликвидиране	0
	Копиране	1
	Аналогизиране	3
	Адаптиране	0
	Увеличаване	1
	Уравновесяване	0
	Намаляване	0
	Трансформиране	3
	Заменяне	0

	Инвертиране	0
	Общо	30

Табл.2

Разпределение на връзки на основни преобразувания от хомеостазната и проясняващата скали, характеризиращи субект, с които корелира неговото главно преобразувание r_1 = „адаптиране“ при семантична структура {P...p...Q...}

Главни характеристики P_1 на субект P, изразени чрез основни преобразувания		Главно преобразувание r_1 , което е формирано от субект P	
Хомеостазна скала	Проясняващата скала	Хомеостазна скала	Проясняващата скала
Пораждане	Копиране	Пораждане	Копиране
Включване	Аналогизиране	Включване	Аналогизиране
Присъединяване	Адаптиране	Присъединяване	Адаптиране
Сливане	Увеличаване	Сливане	Увеличаване
Компенсиране	Уравновесяване	Компенсиране	Уравновесяване
Разграничаване	Намаляване	Разграничаване	Намаляване
Отстраняване	Трансформирание	Отстраняване	Трансформирание
Изключване	Заменяне	Изключване	Заменяне
Ликвидиране	Инвертиране	Ликвидиране	Инвертиране

Основни изводи

1. Ако взаимодействието между субект и обект може да се представи чрез семантична структура {P...p...Q...}, то главното преобразувание „адаптиране“, което е приложено от субект към обект, е предизвикано от главна характеристика на субекта, която приоритетно може да се представи чрез основно преобразувание от хомеостазната скала.

2. Ако взаимодействието между субект и обект може да се представи чрез семантична структура {P...р...Q...}, то главното преобразуване „адаптиране“, което е приложено от субект към обект, е предизвикано от главна характеристика на субекта, която не принадлежи към екстремалните негативни преобразувания на хомеостазната и проясняващата ска́ли.
3. Ако взаимодействието между субект и обект може да се представи чрез семантична структура {P...р...Q...}, то главното преобразуване „адаптиране“, което е приложено от субект към обект, е предизвикано от главна характеристика на субекта, която приоритетно може да се представи чрез основни преобразувания „сливане“ и „разграничаване“.